

INTEGRISANI MENADŽMENT SISTEMI

ISO 45001:2018

**Sistemi menadžmenta
bezbednošću i zdravljem
na radu - Zahtevi sa
uputstvom za korišćenje**

Prof. dr Dragan Čočkalo

TFZR

dragan.cockalo@tfzr.rs

Uvod – OHSAS 18001 standard

- **Sve vrste organizacija** se sve više trude da dostignu i prikažu **jasne učinke** zaštite zdravlja i bezbednosti na radu **upravljanjem svojim rizicima zaštite zdravlja i bezbednosti na radu**.
- Potrebu za upravljanje zdravljem i bezbednošću zaposlenih (*Occupational Health and Safety* - OH&S), prepoznaju ne samo zaposleni, već i sve druge zainteresovane strane – poslodavci, kupci, osiguravajuća društva, akcionari, društvo uopšte.
- Sukob dve moćne organizacije – ISO i ILO (*International Labor Organisation*) oko prava na izradu sveobuhvatnog “*rysk management*” standarda, posvećenog stavljanju pod kontrolu rizika bezbednosti i povreda na radu, iskoristili su Britanski standardi (*British Standards* - BS) i **prvo izdanje standarda OHSAS 18001, prvog u ovoj oblasti, objavljeno je 1999**.
- **OHSAS 18001** je od samog početka i kroz dve svoje revizije razvijan da bude **kompatibilan sa ISO 9001 i sa ISO 14001**, zbog lakšeg integrisanja u druge sisteme menadžmenta. Osim toga standard se naslanja na sadržaj i zahteve *ILO* standarda ILO-OSH.
- Standard OHSAS 18001:2007 je bio zasnovan na PDCA ciklusu.

Cilj OH&S sistema menadžmenta

- Suština OH&S sistema menadžmenta je da obezbeđuje okvir za upravljanje OH&S rizicima i prilikama.
- Cilj i predviđeni ishodi OH&S sistema menadžmenta su u sprečavanju povreda u vezi sa radom i narušavanja zdravlja radnika, i pružanje bezbednih i zdravih radnih mesta.
- Od velikog značaja za organizaciju je da eliminiše opasnosti i svede na najmanju moguću meru OH&S rizike preduzimanjem efektivnih mera prevencije i zaštitnih mera.

Faktori uspeha OH&S sistema menadžmenta

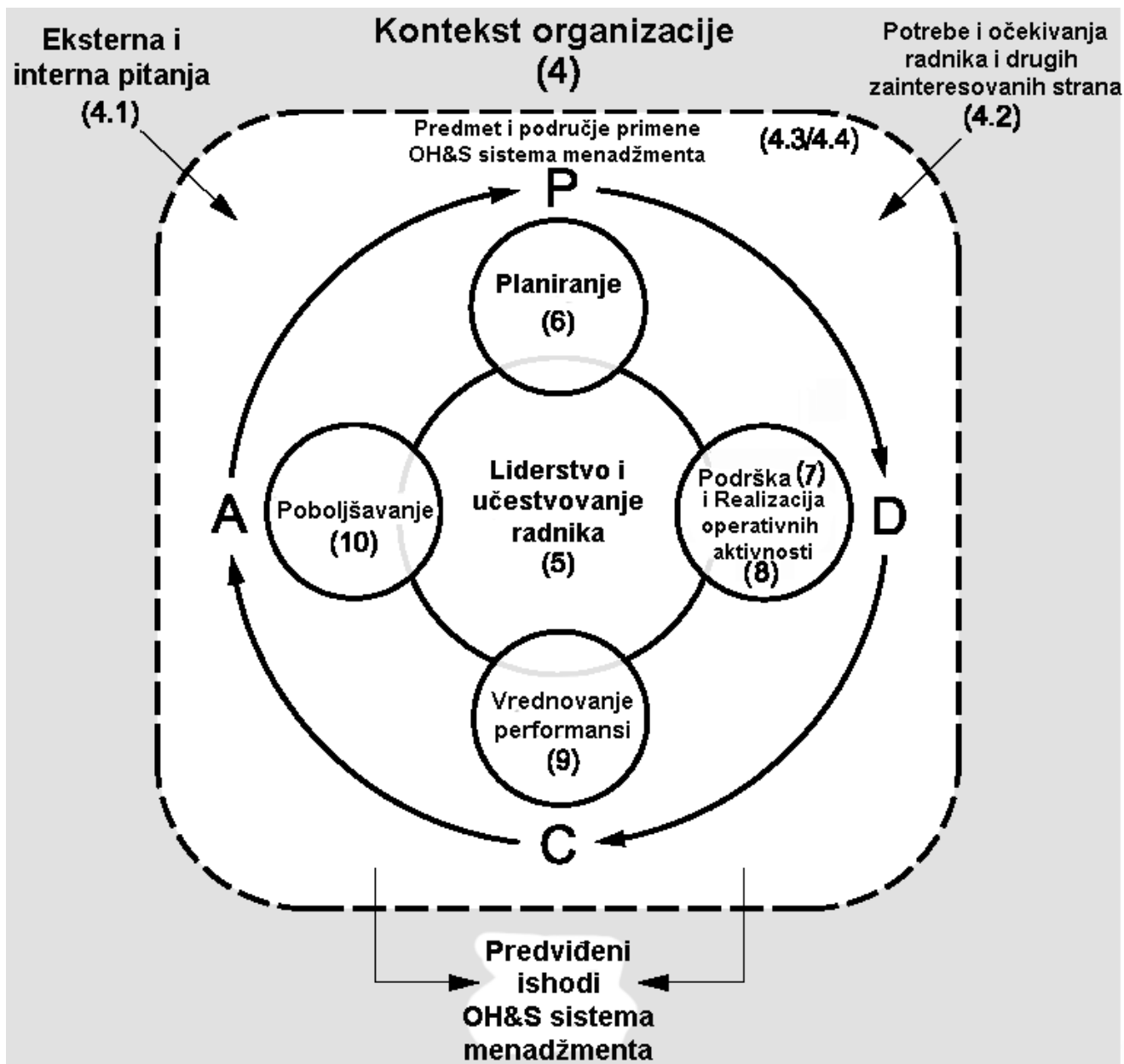
- Primenjivanje OH&S sistema menadžmenta je strateška i operativna odluka organizacije.
- Primenjivanje i održavanje OH&S sistema menadžmenta, njegova efektivnost i njegova sposobnost da ostvaruje svoje predviđene ishode zavise od brojnih ključnih faktora:
  - a) liderstvo, posvećenost, odgovornost i krajnju odgovornost najvišeg rukovodstva;
  - b) razvijanje, vođenje i promovisanje takve kulture u organizaciji koja podržava predviđene ishode OH&S sistema menadžmenta, od strane najvišeg rukovodstva;
  - c) komuniciranje;
  - d) konsultovanje i učestvovanje radnika, i tamo gde postoje, predstavnika radnika;
  - e) raspodela resursa neophodnih za njegovo održavanje;
  - f) OH&S politike, koje su kompatibilne sa ukupnim strateškim ciljevima i usmerenjem organizacije;

Faktori uspeha OH&S sistema menadžmenta

- g) efektivan proces (ili procese) za identifikovanje opasnosti, upravljanje OH&S rizicima i korišćenje OH&S prilika;
- h) stalno vrednovanje performansi i praćenje OH&S sistema menadžmenta, kako bi se poboljšale OH&S performanse;
- i) integrisanje OH&S sistema menadžmenta u poslovne procese organizacije;
- j) OH&S ciljeve koji su u skladu sa OH&S politikom i koji uzimaju u obzir opasnosti u organizaciji, OH&S rizike i OH&S prilike;
- k) usklađenost sa zakonskim zahtevima i drugim zahtevima.

Šta je ISO 45001?

- ISO 45001 je novi međunarodni standard (iz 2018.) koji pruža okvir za organizaciju da upravlja rizicima i mogućnostima prevencije povreda na radu i loših posledica po zdravlje radnika. Predviđeni ishod je poboljšanje i obezbeđivanje bezbednog i zdravog radnog mesta.
- ISO 45001 je namenjen da pomogne organizacijama, bez obzira na veličinu ili industriju, da proaktivno projektuju sisteme, sprečavaju povrede i narušavanje zdravlja. Njegovi zahtevi su osmišljeni tako da se integrišu u organizaciju, poslovne procese i menadžment.
- Osim toga, ISO 45001 osmišljen je sa namerom da se integriše u sisteme menadžmenta, kao što su sistemi menadžmenta kvalitetom (ISO 9001) i sistemi menadžmenta zaštitom životne sredine (ISO 14001).
- On koristi jednostavan model *plan-do-check-act* (PDCA), koji pruža okvir za organizacije da planiraju ono što im je potrebno da uvedu, kako bi se smanjio rizik od povreda ili narušavanje zdravlja.

*Model ISO 45001:2018
usklađen sa PDCA
ciklusom*

Prednosti primene ISO 45001

- ISO 45001 omogućava organizacijama da identifikuju opasnosti, rizike i mogućnosti OH&S da proaktivno upravljaju podrškom zaostvarivanje dobrobiti zaposlenih. ISO 45001 standard zahteva od menadžemnta i lidera u organizaciji:
  - Integrišitu odgovornosti za pitanja zdravlja i bezbednosti kao deo celokupnog plana organizacije;
  - Da se aktivno angažuju sa zaposlenima (i tamo gde postoje, sa predstavnicima zaposlenih) kako bi se stvorila organizaciona kultura, koja podstiče aktivno učešće radnika u OH&S sistemu menadžmenta;
  - Obezbede da je OH&S sistem menadžmenta integrisan u poslovne procese organizacije.

Zašto ISO 45001?

- Zaposleni osećaju da se uzimaju u obzir njihove potrebe i bezbednost;
- Snažan sistem upravljanja zdravljem i bezbednošću na radu, može pomoći u smanjenju povreda i narušavanja zdravlja na radnom mestu;
- Može pomoći u izbegavanju pravnih troškova i čak može smanjiti troškove osiguranja;
- Stvara pozitivnu korporativnu kulturu, koja podržava prevenciju povreda na radu i narušavanja zdravlja, kao i učešće zaposlenih.

Struktura ISO 45001?

- Predgovor
- Uvod

0.1 Istorijat

0.2 Cilj OH&S sistema menadžmenta

0.3 Faktori uspeha

0.4 Ciklus „planirajte–uradite–proverite–delujte”

1 Predmet i područje primene

2 Normativne reference

3 Termini i definicije

4 Kontekst organizacije

5 Liderstvo i učestvovanje radnika

6 Planiranje

7 Podrška

8 Realizacija operativnih aktivnosti

9 Vrednovanje performansi

10 Poboljšavanje

Kontekst organizacije

- Razumevanje i određivanje opsega i pitanja (pozitivnih i negativnih), koja mogu uticati na to kako organizacija upravlja OH&S sistemom menadžmenta;
- Utvrđivanje rizika i mogućnosti;
- Razvijanje ili poboljšavanje OH&S politike i postavljanje ciljeva;
- Razumevanje potreba i očekivanja radnika i drugih zainteresovanih strana (i razlika za rukovodeće i ne-rukovodeće radnike);
- Pitanja uključuju uslove, karakteristike ili okolnosti koje mogu uticati na OH&S;
- Unutrašnja/spoljna pitanja mogu dovesti do rizika/mogućnosti.

Kontekst organizacije

Eksterna pitanja:

- Kulturološka, politička, ekonomska i pravna pitanja, prirodno okruženje i tržišna konkurencija;
- Novi konkurenti, tehnologije, zakoni i zanimanja;
- Ključni pokretači i trendovi u industrijskom sektoru;
- Odnosi, percepcije i vrednosti eksternih zainteresovanih strana.

Interna pitanja :

- Organizaciona struktura, uloge, odgovornosti, sposobnosti i organizaciona kultura;
- Informacioni sistemi, tokovi i donošenje odluka;
- Uvođenje novih proizvoda, materijala, usluga, alata, prostorija i opreme;
- Standardi, smernice i ugovorni odnosi;
- Uslovi rada i raspored radnog vremena.

Razumevanje potreba zainteresovanih strana

Liderstvo i učestvovanje radnika

- Preuzimanje ukupne odgovornosti i odgovornosti za zaštitu zdravlja i bezbednosti radnika u radu;
- Obezbeđivanje da je uspostavljena politika i ciljevi OH&S;
- Kreiranje OH&S kompatibilnog sa strateškim opredeljenjem organizacije;
- Integrisanje OH&S u organizacione poslovne procese;
- Dodeljivanje potrebnih resursa za OH&S (u fazama uspostavljanja, implementacije, održavanja i poboljšanja);
- Obezbeđivanje aktivnog učešća radnika i predstavnika radnika;
- Razvijanje internih/eksternih komunikacija koje podržavaju OH&S;
- Obezbeđivanje da je OH&S sistema menadžmenta postigao planirane ishod(e);
- Usmeravanje i podrška onima koje doprinose efektivnosti OH&S;
- Obezbeđivanje i podržavanje kontinualnih poboljšanja OH&S;
- Podrška relevantnim menadžerskim naporima da se ponašaju liderski u domenu njihove odgovornosti;
- Razvijanje, vođenje i promovisanje organizacione kulture koja podržava OH&S sistem menadžmenta .

Identifikacija opasnosti/procena rizika i mogućnosti

- Treba proaktivno identifikovati bilo koji izvori ili situaciju, koji proizilaze iz aktivnosti organizacije, sa potencijalnom posledicom povrede na radu i narušavanja zdravlja.
- Izvori/situacije mogu uključivati:
  - Rutinske i nerutinske aktivnosti i situacije;
  - Ljudske faktore (sposobnosti, ograničenja i druge karakteristike ljudi, sa primenom na alate, mašine, sisteme, aktivnosti i okruženje, u kontekstu tri aspekta: aktivnost, radnik i organizacija);
  - Nove ili izmenjene opasnosti - povećavaju se ili se smanjuju kada se procesi rada pogoršaju, modifikuju, prilagođavaju ili razvijaju;
  - Potencijalne vanredne situacije;
  - Ljude koji nisu direktno uključeni u procese rada: prolaznici, ugovarači ili neposredni susedi, radnici na putu, radnici od kuće itd.;
  - Izmene u znanju o opasnostima i informacijama o njima - mogu da pruže nove informacije o opasnostima i OH&S rizicima.

Dokumentovane informacije

- Organizacija mora da održava i čuva dokumentovane informacije o OH&S ciljevima i planovima za njihovo ostvarivanje, usklađene sa zakonskim normama, vodeći računa njihov da nivo složenosti bude što je moguće niži kako bi se osigurale efektivnost, efikasnost i jednostavnost u isto vreme. Posebna pažnja mora biti upućena na:
  - sprečavanje neželjenog korišćenja zastarelih dokumentovanih informacija i
  - poverljivost ličnih i medicinskih informacija.

Nabavka i obezbeđivanje iz autsorsa

- Organizacija mora da uspostavi kontrolu kako bi se obezbedilo da nabavljena roba (na primer proizvodi, opasni materijali ili supstance, sirovine ili oprema) i usluge odgovaraju zahtevima bezbednosti izaštite na radu.
- Organizacija mora da obezbedi da su autosors procesi koji mogu uticati na upravljanje sistemom OH&S kontrolisani.

Hijerarhija kontrole

- Organizacija mora uspostaviti procese i odrediti postupke kontrole za postizanje smanjenja OH&S rizika koristeći sljedeću hijerarhiju kao na slici

Vrednovanje performansi

- Organizacija mora da uspostavlja, primenjuje i održava proces (ili procese) za praćenje, merenje i vrednovanje performansi i tom prilikom mora da utvrđuje:
  - šta je potrebno da se prati i meri,
  - metode za praćenje, merenje, analizu i vrednovanje performansi,
  - kriterijume u odnosu na koje će organizacija da vrednuje svoje OH&S performanse,
  - kada praćenje i merenje moraju da se sprovode,
  - kada rezultati praćenja i merenja moraju da se analiziraju, vrednuju i kada se o njima komunicira.
- Organizacija mora da obezbeđuje da se oprema za praćenje i merenje etalonira ili verifikuje.
- Organizacija mora da uspostavlja, primenjuje i održava proces (ili procese) za vrednovanje usklađenosti sa zakonskim zahtevima i drugim zahtevima.